

Rozswětlenje ludow

**Simeon modli so k Bohu:
Mojej woči stej
twojeho Zbóžnika widžaloj,
kotrehož sy přihotował
před wšitkimi ludami,
swětlo k rozswěćenju pohanow
a ke chwalbje twojeho
israelskeho luda.**

(Lk 2,30-32)

Něhdy běše pola nas z wašnjom, zo džěše młoda mać šěsć njedžel po porodze ze swojim nowonarodzenym džěčatkom do cyrkwy, zo by žohnowanje duchowneho dóstała. W Jana Křižanowym „Cyrkwiny wodzerju“ z lěta 1892 je to takle wopisane:

„Kaž něhdy Marja po Mójzasowym zakonju ze swojim džěšćom do templa chwataše, zo by džakny wopor woprowała a swoje džěčo před Knjeza přinjesła, tak tež křescanske maćerje ze swojim džěšćom do swojeho Božeho domu chwataju, jo tam před Boha přinjesć, do jeho škitowaceje ruki jo poručić, nutry džak za hnadne zdzerženje w porodnej nuzy woprować a Božu pomoc za džěšćowe wotčehnjenje sebi wuprosyć.“

Džakowanje njedželnicy je stary židowski naložk. W Starym zakonju so postaji, zo ma žona štyrceci dnjow po porodze do templa přińć, zo by so wučisćila a Bohu woprowała wowcu abo porik tujawkow abo dwaj drugej hołbjej. (3. Mójzasa 12,8) Tak staj to tež činiłoj Marja a Jozef, kotraž staj 40 dnjow po Jezusowym narodze do Jerusalemskeho templa přišłoj, zo byštaj swoje džěčo Knjezej předstajiloj. Tole pokazuje, zo je Jezus wotrostł w tradiciji wěriwego židowstwa a w intaktnje swojbnje atmosferje.

Tola při Jezusowym předstajenju w templu běše něšto wosebiteho. Wobstarny, pobožny Simeon wza Jezusa na ruce a witaše jeho jako rozswěćenje pohanow. Jozef a Marja so džywaštaj nad jeho słowami. Jeju džěčo ma być swětlo k rozswěćenju pohanow a Zbóžnik za wšitke ludy?

Tež my směmy so džywać. Rozswětlenje ludow – njeje to program rozswětlerstwa? Wědomosć přinješe swětlo do žiwjenja. A biblija připisa tole Jezusej? Prawje je, zo

su wědomostnicy wjele zjawow w stwórbje wujasnili. Jim mamy so džakować za mnoho wunamakanjow a polěpsenjow. Tola hač do džensnišeho njejsu wuswětliłi rozsudne prašenja čłowjestwa. Zwotkel přińdžetej hrěch a zło? Kak přińdu měř, sprawnosć a wujednanje do swěta a do wutrobow ludži? Što je zmysł žiwjenja? Što přińdže po smjerći? Štož by na tute prašenja wotmołwy wědžal, tón by woprawdžity rozswětler był.

Jezus dawa wotmołwy na zakladne prašenja čłowjestwa. Wón bě sam žiwy w dospołnej dowěrje do Boha a kaza nam, zo bychmy we wšěm, štož so stawa, dowěru do Boha njezhubili. Chorym pomhaše, hrěšnikam přinješe wodawanje a so za nich na křižu woprowaše. Jezus přewiny nuzu, hrěch a smjerć.

Štož so jemu dowěri, namaka wujednanje a wodawanje. Wón dožiwi Bože wjedženje w dobrych a zlych časach swojeho žiwjenja. Štož po Jezusowych pučach chodži, ma jeho swětlo a je žiwy w jeho swětle. Ani poslednja čemna hodžina njebudže trašić, dokelž wjedže puć wěrjaceho z tuteho časa do Božej wěčnosti, z čemnoty do wěčneho swěta. To je swětlo za ludy, rozswěćenje za pohanow, za nas.

40 dnjow po hodžoch, 2. februar, je so prjedy tež w ewangelskej cyrkwi jako swjaty dzeń swjećit, na kotrymž spominaše so na wučisćenje Marje, na Jezusowe předstajenje w templu a na chwalbny kěrluš Simeona. Pod wliwom rozswětlerstwa je to přestalo. Tež kemšichód njedželnicy so jako wosebity wobrad w našich wosadach hižo njepěstuje, ale je přešoł do ceremonije křćenicy. Jezus pak njech je a wostanje prawe rozswětlenje na našim žiwjenskim puću.

Jan Malink

Wobstarny Simeon wza młeho Jezusa na ruce a spózna w nim Zbóžnika swěta – drjeworěz Waltera Habdanka. Repra: archiw PB

Hódančko

1					
2					
3					
4					
5					
6					

Namakaj a zapiš 6 šěšćpismikowych słowow. Wotlěwa horjeka doprawa deleka wučitaš mjeno naše je domizny.

1. wobydler Łupoje
2. wulka wjes w narańšich Serbach
3. wuske město
4. čorny kontinent
5. mała wjeska blisko Złyčina
6. džěl žónskeje drasty

Srb

Muhodarec:
1 Łupjan
2 Bukecy
3 wuzina
4 Afika
5 Drowcy
6 sudnja
- ŁUZICA

Kubłanski dzeń

Póndźelu, 16. februara 2009,
na Michalskej farje w Budyšinje

- 9.30 kemše na farje
10.30 Handrij Wirth: Wjerški lěta 2008, filmowy přednošk
12.00 wobjed
13.00 Trudla Malinkowa: Serbske napismowe tafle – swědko nabožno-narodneho wědomja, swětlowobrazowy přednošk
14.00 swačina
15.00 zakónčenje

Wjesny TV-kanal w Hornjej Hórcce wo serbskich pomnikach wusył

Na wšě wosom króc wob dzeń (9.00, 12.00, 15.00 ... hodž.) móžeš w Hornjej Hórcce z jeje sydom wjesnymi džělemi hodžinski program wjesneho kanala „oko“ („Ortskanal Obergurig“) přez kanal přijimować. „oko“ rozprawja z lěta 2000 sem wo wšěch wažnych podeńdženjach a zarjadowanjach gmejny a towarstwow, tež gratulacije a informacije-wabjenje našich předewzačelow a rjemjeslnikow so wusyłaja. Nimale wšě přinoški nahrawa, wobdžěla a moderěruje šef wjesneje TV-stacije Frank Jünger sam (wón je diplomowy inženjer za elektrotechniku). W nazymniku

Druhi pomnik je z pólnych kamjenjow a cementa natwarjony a steji na nowym kěrchowje za Mnišonc a Małe Bobolcy. Je to dwurěčny pomnik za w Prěnjeje swětowej wójnje padłych wojakow ze wsy, mjez nimi běštaj Serbaj Herman a Jan Henč. Wobličo pomnika z mjenami sydom padłych mužů je němske; hdyž pak z čělownje stupiš, hladaš na bok pomnika ze serbskim tekstom „Wy škitali sće / dom a kraj / Wam wěčnje džak / so za to praj.“

Třeći pomnik steji při cyrkwi w Budestecach a je wěnowany Janej Michałej Budarjej (1713–1789), kiž běše prawiznik a wobsedźer ryčerkubla w Hornjej Hórcce. 1767 zapołoži na sudnistwje w Stolpinje swój testament, w kotrymž serbskej chudźinje Hornjeje a Delnjeje Łužicy njehladajo na konfesionalne rozdžěle swoje cyłe zamóženje wotkaza. Jako wón lětdžesatkaj pozdžišo zemřě, wučinješe wone 60 000 tolerjow. Tute wotkazanje dowjedže tež k temu, zo nadžěla so wot wyšnosće přěni dokladny statistiski a socialny přehlad serbskeho luda. Wupłačenje pak so dlješe, dokelž njeběchu

Pomnik za padłych Prěnjeje swětowej wójny na pohrjebnišću w Mnišonc
Foto: T. Malinkowa

a hodowniku 2008 předstaji a dokumentowaše F. Jünger tři tydženje dolho tež někotre kamjentne pomniki w našeje gmejnje, kiž maja dwurěčne abo ryzy serbske teksty zadypane, a pomnik w Budestecach, kiž je wěnowany wuznamnemu Serbej z Hornjeje Hórki.

Jedyn z pomnikow steji wot lěta 1999 sem na nowowutwarjenej nawsy we Wulkich Debsecach a ma ryzy serbski napis. Wobydlerjo wsy postajichu jón 10.11.1883 na česć 400. posmjertnych narodnin Martina Luthera.

přiwuzni ze swojim wotnamakanjom přezjedni a lěta dolho procesy před sudnistwom wjedžechu. Tež potom pak so wudžělenje hišće njezapoča, dokelž bě so mjez tym Łužica 1815 džělila a mějachu so tuž podžěle wotkazanja za Serbow w Pruskej a Sakskej wuličić a postajić. Wupłačowanje pjeněz z lětnych dani započinaše so hakle w lěće 1833 a traješe hač do časa inflacije po Prěnjeje swětowej wójnje. Pjeněz za pomnik hromadžachu so po cyłych Serbach (219 tolerjow). Wotkryli su čežki zornowcowy pomnik 2.10.1867 w přitom-

Dwurěčny napis na pomniku za padłych Prěnjeje swětowej wójny w Džěžnikcach

nosći wjace hač 5 000 Serbow. Tekst na pomniku je jenož serbski a jednorý: „Jan Michał Budar / Dobročel Serbow / rodž. 9. decembra 1713 / wumr. 25. nowembra 1789.“

Štwórty, dwurěčny pomnik je postajeny za padłych wojakow Prěnjeje swětowej wójny z tehdom hišće samostatneje gmejny Džěžničky. Wón je připrawjony na zapadneje, k rowam pokazowaceje sčěnje zwonicy na wjesnym kěrchowje a dopomina na 18 mužů – nimale wšityc běchu Serbja abo serbskeho pochada. Serbski tekst je jara krótki: „Za nas!“ Nad pomnikom z křižom němskeho wójska běše něhdy přičinjenje napodobnjenje wocloweho helma. Tute pak je mój nan Max Gros jako rowar 1945 na žadanje ruskeho komandanty dyrbjal wotstronić, wone je so zhubilo. **Helmut Gros**

Serbski Lutherawy pomnik na swojim přěnjotnym městnje w Debsecach

Erika Hantušowa z Poršic †

Dnja 14. januara přewodžeše wulka žarowanska wosada Eriku Hantušowu k jeje poslednjemu wotpočinkej na južnej kromje Poršiskeho kërchowa.

Zemřeta bě so narodžila 17. meje 1922 jako šeste dźečo do Jurkec swójby w Jatřobju. Wotrosće ze štyrjomi sotrami a třomi bratrami. Wopyta šulu w Komorowje a pokročowansku šulu w Minakale. 1937 přińdže do Poršic, hdžež ze staršej sotru dwě

lěće pola fararja Handrika služeše. Wot 1939 dźełaše w domjacnosći blisko fary bydlaceje Hantušec burskeje swójby. 1943 so na Pawoła Gerharda Hantuša wuda. Z mandželstwa wuńdžeštaj synaj. We wój-

Erika Hantušowa Foto: priw.

nje zhubi dweju swojeju bratrow.

Po nawróće mandželskeho z wójnskeje jatby wobhospodarichu Hantušecy hač do lěta 1960 swojske ratarstwo. Po tym dźełaše Erika Hantušowa hač do 1986 w prodrustwje na polu a při hladanju ćelatow. 1986 zemře jej mandželski. W swójbomaj swojeju synow, kiž k jeje radosći w Poršicach wostaštaj, widžeše nětko nowy nadawk. Z lubosću wěnowaše so wnučkam a wjeseleše so, zo smědžeše hišće narod prawnuka dožiwić.

Čas žiwjenja bě Erika Hantušowa kruće we wěrje zakótwna. Swoju wěru bě wšědnje džen žiwa a posrědkowaše ju dale při-

chodneje generaciji. Wopyt kemšow bě jej wažny. Rady chodžeše na zetkanja žónskeje služby. Z cyłteje wutroby bě Serbowka, njeskomdži žane serbske kemše a žadyn serbski cyrkwiniski džeň.

Loni po jutrach ju Boža ručka zaja. Spočatna nadžija na polěpšenje strowotneho stawa so bohužel njespjelni. Započa so tři bėrtliki lěta ćerpjenja. Ze wšej lubosću ju swójba wobstara. Husto ju při chorotě přeceljo a znači wopytowachu. Pjatk, 9. januara, ju Bóh z jeje ćerpjenja wumó. W přitomnosći swójbných přeńdže měrnje ze žiwjenja do směrce.

Ze 86 lětami měješe Erika Hantušowa dopelnjene žiwjenje. Swójbni zhubja z njeje lubosćiwu mać a wowku a wjesnjenjo přecelnu a pomocliwu susodku. Poršiska wosada a tež my Serbja zhubimy z njeje swěmu ćlonku, kotraž bě čas žiwjenja nutrnje zwjazana ze swojeje maćernej řeču a ze serbskeje wosadu. Smy zrudni, zo je so naša mała zhromadnosć Serbow wo swěrnju sotru pomjeńšila.

Kurt Latka

Za fararjom Miroslavom Hloušekom

Spočatk tuteho lěta dóstachmy z Čěskeje zrudźacu powěsć, zo bě dnja 29. hodownika 2008 farar na wotpočinku Miroslav Hloušek zemřel. Z nim zhubimy lubeho a horliwego přecelca Serbow. Wosada Jednoty bratrskéje w Železnym Brodže rozžohnowaše so z nim dnja 10. januara we wosadnej cyrkwi. Na tutej swjatočnosći wobdźělili so tež skupinka Serbow. Předowanje měješe wosadny farar Jiří Polma. Wón zložil swoje słowa na psalm 54,8, kotryž bě Ochranowske hesło na narodnym dnju zemřeteho: „Tuž chcu tebi z wjeselosću woprować a twojemu mjenu, Knježe, so dźakować, zo tak dobroćiwe je.“ Wuzběhny pilne a njesprócníwe 50lětnje dźeło fararja Hlouška za připowědanje Božeho słowa, štož bě pod wuměnjenjemi ateistiskeho čěskeho stata wosebite wužadnje. Farar Polma naspomni tež prócowanja fararja Hlouška wo zwiski k Ochranowskim wosadam po cyłej Europje kaž tež k ŋužiskim Serbam. Po předowanju porěča zastupjer cyrkwiniskeho wjednistwa Ochranowskich wosadow w Europje (Europäisch-Festländische Provinz der Brüder-Unität), farar Michael Salewski z Ochranowa. Tež wón skedźbni w swojej narěči na wuske zwiski zemřeteho k Serbam.

Farar Hloušek bě so 9. februara 1927 we wjesce Vesec pod Kozákovem narodžil. Wukičeny bu we wosadnej cyrkwi Jednoty bratrskéje w Železnym Brodže. Wón wopyta zakladnu šulu we Vesecu, měšćansku šulu w Turnovje a ratarsku šulu tehornuja w Turnovje. Hloušekec swójba přislušeše bratrskéje jednoće a so sylnje w swojej wosadze angažowaše. Tak so syn Miroslav

rozsudži za studij teologije. Studowaše w lětach 1947 do 1950 na Husowej fakulće w Praze a na Bibliskim seminarje w Kutnej Horje. Z wikarom bě we wosadomaj w Loučkach a w Rovensku pod Troskami. 20.9.1953 bu ordinowany na diakona a 13.4.1969 na presbytera. Wosadže w Rovensku služeše na dwaceći lět, doniž njeprěwza 1972 wosadu w Železnym Brodže. Kónc lěta 1995 poda so na wuměnk a přesydlil so zaso do swojeho ródneho domu we Vesecu. W lěće 1951 wozeni so w Brnje z Bronislavu rođ. Kadlecovu. Mandželskimaj narodži so 1952 dźowka Daniela.

Wo ŋužiskich Serbach bě Miroslav Hloušek hižo jako dźečo wot swojeje maćerje slyšal. Za čas studija w Praze so potom ze Serbami bliže zezna. Zajim za Serbow wubudźichu w nim wosebje prof. dr. Frinta, senior Kristián Pavel Lanštják a předsyda Towarstwa přecelow Serbow Vladimír Zmeškal. W lěće 1969 wobdźělili so přeni raz na Serbskim cyrkwiniskim dnju w Blunju. Z tuteho časa bě potom zhromadnje z mandželskej nimale kóždy lěto mjez nami. Tuž bě tež při založenju Serbskeho ewangeliskeho towarstwa na cyrkwiniskim dnju w Njeswačidle w lěće 1994 pódla a zastupi tam do towarstwa. Wulět Serbskeho busa wjedžeše w lěće 1998 do Železneho Broda. Tehdom wopytachmy tež Hloušekec mandželskeju

we Vesecu a mějachmy z nimaj wutrobne zetkanje. Posledni raz wopyta farar Hloušek ŋužicu 10. januara 2000, na dnju pohrjeba serbskeho superintendenta Gerharda Wirtha. Prawidłownje čitaše wón Pomhaj Bóh, serbske Ochranowske hesta kaž tež Serbske Nowiny. Tam a sem móžachmy tež nastawki wot njeho w Pomhaj Bóh čitać.

Farar Hloušek bě w poslednich lětach chětro chorowaty. Bě pak přeco dobreje mysle a spokojom ze swojim položonjom. 22. haperleje 2005 zemře jemu mandželska. Dźowka a jeje swójba, kotrejž bydlitej w samsnym domje we Vesecu, so swěru wo swojeho nana a džeda starastej. Posledni postrow fararja Hlouška dóstachmy k hodam 2008. Po hodoch so strowotna situacija njeapcy pohórši, tak zo dyrbyeše do chorownje w Turnovje, hdžež 29. decembra zemře. Njeh wotpočuje w Božim měrje. Wobchowamy swojeho přecelca w čestnym wopomnjeću.

Měrcin Wirth

Farar Miroslav Hloušek z mandželskej Bronislavu před swojim domom we Vesecu Foto: archiv PB

„Bóh je mi dał zmužitosc, so tež dale jemu a jeho słowu dowěrjeć“

Rozmołwa z Křesćanom Lorencom, lajskim předarjom swobodnej bratrowskeje wosady w Budyšinje

Knježe Lorenzo, Wy sće sobustaw a lajski předar swobodnej bratrowskeje wosady w Budyšinje. Sće w tutej wosadze hižo wotrostl?

Ně, naša swójba přisłušeše Michalskej wosadze w Budyšinje. Sym so 1938 na Maršnerowej 26 w Budyšinje narodził. Naš nan bě tu srjedź 20tych lět jedno-swójbný dom natwaril. Do teho běštaj staršej bydlili w Serbskim domje. Tam je

so 1925 hišće mój starši bratr Jan narodził. Staršej běštaj wusko spřečelenaj z Gustawom Janakom a jeho mandželskej a tež hewak jara aktiwnej w serbskim žiwjenju.

Štó běštaj Wašej staršej?

Mój nan Arnošt Lorenc pochadzeše ze žiwnosće w Sowrjecach. Wón bě bankowy překupc a dźelaše při Serbskej ludowej bance w Budyšinje. Mać bě Martha rodź. Wjenkec z Bukec, tehорunja žiwnosćerska džowka. 1923 staj so ženiłoj. Mjez kwasnymi hosćimi bě tehdy tež Bjarnat Krawc z mandželskej a džowku.

Bě wón z Wašej swójbu přiwuzny?

Ně, přiwuzny njebě. Staršej staj so čile na serbskim žiwjenju wobdźělili. Wobaj spěwaštaj w 20tych lětach sobu w chórach, tež pod Bjarnatom Krawcom. Skutkowaštaj w Sokole sobu. Wobdźělilištaj so na swjedženjach a zjezdach Sokoła tež we wukraju, w Praze, Poznanju a druhdze – nan přeco w sokołskej a mać w serbskej ewangelskej drasće. Na tójšto znatych fotach wo serbskim Sokole staj wonaj widjeć. Staršej běštaj z přeswědčenja a z wutroby serbskaj.

Tak sće tež Wy w Budyšinje serbsce wotrostl?

Smy doma jenož serbsce rěčeli. W nacistiskim času běštaj staršej tróšku kedźbliwaj. Naš susod na jednym boku bě člon SS, susod na tamnym bě „blockwart“. Wobaj pak njeběštaj zljaj, smy pak tola bóle za zawrjenyimi durjami serbsce rěčeli. Po wójnje sym potom do serbskeje šule chodzil. Běch 1944 do Wuchodneje šule zastupił. Ručež so po 1945 serbska šula založi, poslaštaj mje staršej tam. Leňka Winarjec bě moja rjadowniska wučerka, dale dopominam so na wučerjow Wícaza, Zobu, Krawca, Jana Handrika a Korlu Nalija. 1952 zakónčich šulu z 8. lětnikom.

Kajki bě Waš dalši žiwjenski puć?

Po wukonach bych móht serbsku wyšu šulu wopytać, ale k temu njemějach lošt. A staršej w tym dytku njeběštaj krutaj dosć. Pozdžišo sym to wobžarował. Njewědzach ani, kajke powołanje nawuknyć.

Křesćan Lorenc

Nan woprašo so potom Jakuba Šajby a tak nawuknych wot lěta 1952 do 1955 powołanje pismikistajerja w serbskej čišćerni w Budyšinje. Sym rady wuknył a rady tež tute powołanje wukonjał. Po tym pak chych do swěta.

Dokal Waš puć wjedzeše?

Jako připóznaje za dobre zakónčenje wučby smědžach 1955 na nazymske wiki do Lipska jěć. Tam zeznach knjeni Modersohn z Bad Blankenburga, kotraž mi w swojim nakładnistwje a čišćerni dźelo poskići. Wudawachu tam křesćansku literaturu. To mje wabješe a přiwzach poskitk. Hromadze ze štyrjomi tamnymi młodymi ludźimi mějach tam jara rjane dźelo. W běhu jednolěta stajachmy a čišćachmy němsku wołtarnu bibliju. Bě to tajki wulki format, zo dyrbeše so wšo z ruku činić. Džělachmy po kuskach: někotre strony stajec, čišćeć, róžno brać, nowe strony stajec atd. Hdyž bě biblija dočisćana, džěch do zapada.

Tehорunja jako pismikistajer?

Mój bratr Jurij bydleše mjeztym we Velberće w Porynskej. Tak džělach najprjedy tam w małej čišćerni. Potom džěch do Stuttgarta a džělach w renoměrowanej čišćerni biblijow z mjenom „Privilegierte württembergische Bibelanstalt Stuttgart“. Podžělach potom hišće w małej čišćerni w Stuttgarte, doniž so nalěto 1961 do NDR njevróčich.

1961 čěkachu NDRscy staćenjo do zapada – a Wy džěšće runje nawopacny puć?

Mějach wosobinskej přičinje. Nana bě boža ručka zajala a wón bě po počojcy zlemjeny. Tak bě mać z mojej małej sotru w čežkim položenu. Nimo teho mějach w Budyšinje slubjenu. Jeje nan bě w Žoltej bédže zahinyl a wona njeby ženje swoju mać a sotru wpušćila a do zapada šta. Tak wróčich so nalěto 1961 do Budyšina a započach hnydom zaso w serbskej čišćerni džělać.

To bě bjeze wšeho móžno?

Pawoł Grojlich bě tehdy produkciski nawo-

da. Wón mi powědaše, zo přichadzeše stasi spočatnje kóždy měsac so za mnu wobhonić. „Su tu zaso byli“, wón mi kóždy króc praji. Pozdžišo je so to dało.

Sće potom čas žiwjenja w serbskej čišćerni wostał?

Wostach tu hač do rentnarskeje staroby. Dwanaće lět so připódlu dale kublach. Nachwatach 10. lětnik, wukublach so na mištra a studowach polygrafiju w Lipsku. 1975 běch dostudował a běch nětk z inženjerom w serbskej čišćerni. Po přewróće běchmy štyrjo, kiž přewzachmy čišćernju 1992 do priwatneho nošerstwa. Dokaž nimam žane překupske talenty, wzdach so kónc 90tych lět nošerstwa a džělach zaso jako normalny přistajeny w čišćerni, doniž so 2003 na wuměnk njepodach.

Sće wotrostl we wědomje serbskej swójbe. Sće serbskosć w swojej swójbe dale dał?

Mandželska pochadzeše z němskeje abo, lěpje prajene, přeněmčeneje swójby a nje-móžeše serbsce. Tak smy doma němsce rěčeli. Mój syn Steffen pak je na serbsku šulu chodzil a na Serbskej rozšěrjenej wyšej šuli maturował.

Nětko k Wašemu nabožnemu wuwicu: Kak sće so z Budyskeje Michalskeje do swobodnej bratrowskeje wosady dóstał?

To zwisuje z našimi swójbnymi stawiznami. Nan a mać běštaj jara pobožnaj a staj swěru a porjadnje z nami džěćimi do Michalskeje cyrkwy kemši chodžili. Wusko spřečelenaj běštaj tež z pobožnej serbskej Symankec swójbu na Bachowej, kotrejež džowce Lydija Symankec a Herta Hemplo-

Lorenec mać (3. wotprawa) ze synomaj Janom a Jurjom na Domowinskim zjezdze w Radworju 1934, nalěwo w sokołskej a serbskej drasće mandželskaj Gustaw a Elza Janakec

wa drje hišće mnohim znatej stej. Ja buch 1938 w Michalskej cyrkwi krčeny a 1952 serbsce konfirměrowany. W cyłym lětniku běchmoj tehdy dwaj serbskaj konfirmandaj, wěsty Janka z mojeje rjadownje a ja. Hišće samsne lěto sym potom jako posledni z našeje swójby do bratrowskeje wosady přestupit.

Kotru mjeješe za to přičinu?

Započato je so wšo z mojim bratrom Jurjom. Wón bě wojak w Ruskej. Raz w dowolu praji maćeri, zo je za njeho wěc z Bohom wotbyta, přetož što je wón wšo widzał w Ruskej... 1944 bu w Ruskej čezko zranjeny, rjap a pluća běchu přetrělene. Wón njemůžeše wjac wudychać. W tutech krótkich wokoch widžeše swoje žiwjenje před sobu nimo čahnyć a wědžeše, zo je zhubjeny. W smjertnej nuzy wołaše so k Bohu, a jako mjeno „Jezus“ wupraji, možeše zaso wudychać a wědžeše: Hdyž nětko wumrěju, sym pola Boha. Dołho je potom w lacareće byl a so tola zaso někak wustrowit. Po wójnje je so w Žitawje najprjedy na twarskeho inženjera wukubtał, 1948 pak džeše do zapada na biblisku šulu Wiedenest. Tam je so woženit a dołhi čas z mandželskej w misionerskej službě w Awstriskej skutkował. Džensa je wuměnkar w Hilchenbachu pola Siegena a ma wulku swójbu ze šěsć džećimi.

Waš bratr je potajkim cytu swójbu přeswědčit, z krajneje do swobodnej cyrkwe přestupić?

Jurij je so jako přeswědčeny křesćan z wójny wrócić. Doma je wuznał: „Sym spóznał, zo njejsym so přez křćeńcu z křesćanom stał, ale přez swójске nazhonjenje a wosobinski rozsud. Ewangelsku tradiciju džećaceje křćeńcy njemóžu za prawu měć. Dam so nětko wědomje wukřćić.“ Staršej běštaj šokowanaj. Ale bratr je po swojej woli činił, je so wukřćić dał, z Michalskej wosady wustupit a so bratrowskemu hibanju přizamknył.

A swójba je bórse scěhowała?

Staršej staj so potom kónc 40tych lět znawa wukřćić dołoj. Ja dach so wědomje hišće w Michalskej cyrkwi konfirměrować, njejsym pak tam hižo k Božemu wotkazanju šał. Sym ze sobu wojował. Čujach wšak so jara derje w młodžinskih skupinach krajneje cyrkwe. Kajke knježeše tam wjesołe a čite žiwjenje! Dyrbjach tole wšo spuščić a do małeje bratrowskeje wosady přestupić? Rozsudžich so a dach so hišće w léće swojeje konfirmacija 1952 znawa wukřćić.

Předstajće prošu wosadu.

Naša wosada rěka „Evangelisch-freikirchliche Brüdergemeinde“. Mamy swój domicil na Wjelčanskej č. 5 w Budyšinje. Tuchwilu mamy 26 wosadnych. Su to swójby, mandželstwa a jednotliwcy, kiž bydla zwjetša w Budyšinje, ale tež w Kupoji a Dobrošicach. Najstarši wosadny je 97 lět stary, najmlódsi blisko 30. Čerpimy pod přestarjenjom. W zaštych lětach njeje so nam nihtó přidružil. Prjedy běchmy dwójce telko wosadnych kaž nětko.

Kak móžeće jako tak mała wosada wulki dom na Wjelčanskej wobhospodarit?

Smy jón po přewróće wot namrěwcow, z kotrychž jedna swójba našeje wosadze přisłuša, kupili, jón wobnowili a 1994 poswjećili. Kredit pola banki mamy hišće wotplaćować a naš finančnik ma wěšće druhdny starosće. Ale někak je přeco šło a smy móhli wšo z darow wot nas a z druhich wosadow zaplaćić. W domje mamy rjanu wulku žurlu za kemše, rumnosć za bibliske hodžiny a kuchnju. To su dobre wuměnjnja.

Kajke je Waše wosadne žiwjenje?

Kóždu njedželu mamy kemše. Započínamy w 9 hodž. z Božim wotkazanjom, kiž swjećimy jako wopominanje na Jezusowu smjerć. W 10 hodž. přizamknu so předowanske kemše. Něchtó namjetuje spěw, něchtó so modli, jedyn z nas předuje, zdžěla sym to ja. Jako předowanski tekst služi jónu wobměšac Ochranowske heslo tuteho dnja, hewak wukladujemy wurézki z listow japoštołow. Mamy někak 40 do 45 kemšerjow, nimo wosadnych potajkim tójšto sympatizantow. Kóždu přenju njedželu měsaca po kemšach hromadze wobjedujemy, to, štož kóždy sobu přinješe. Kóždu srjedu mamy biblisku hodžinu z něhdže džesać wobdžělnikami. Jónu za měsac zhrmadžuja so žony k bibliskemu čitanskemu kruhej. Młodžinske džělo nimamy, naša młodžina wobdžěla so na zeńdženjach Lutherskeje zhrmadnosće.

Sće předar w swojej wosadze. Maće k temu wosebite wukubtanje?

Hdyž přindžech 1961 ze zapada wróće, bě bratrowska wosada w Budyšinje jara zeslabnyła. Znajmjeńša 20, zwjetša aktiwnych ludži, kiž běchu tež předowali, bě do zapada šło. Tak stejachmy před prašenjom, hač chcemy so rozpuščić abo dale činić. Rozsudžichmy so za to poslednje, štyrjo młodži stachmy so přez nóc z předarjami. Tak sym započal a tak džensa hišće předuju.

Mjenujeće so bratrowska wosada. Što je ze sotrami?

Předować smědža pola nas jenož mužoj, wšako w bibliji stej, zo ma žona we wosadze mjelčec. Aktiwne su žony zwjetša w džěćacym a žónskim džěle.

Knježa w kóždej wosadze hinaše prawidła?

Naša bratrowska mysl zložuje so na Jezusowe wuprjenje: „Ja sym waš mišter,

wy pak sće wšityc bratra.“ Nimamy žanu cyrkwinisku hierarchiju, kaž ju ewangelska a wosebje katolska cyrkej matej. Naše wosady su awtonomne. Kóžda so hinak mjenuje, ale hajimy zwiski mjez sobu.

W čim so wučba wašeje cyrkwe wot druhich rozeznawa?

Katolska kaž ewangelska cyrkej prajitej, zo stanje so čłowjek přez křćeńcu z křesćanom. My prajimy hinak: Najprjedy ma so čłowjek wosobinsce za wěru rozsudzić a so potom wukřćić dać. Katolska cyrkej ma sydom sakramentow, ewangelska dwaj. My wotpokazujemy sakramenty jako srědk hnady. Jenički srědk hnady za nas je Chrystusowa krej a wuznaće winy před Chrystusom. Njeznajemy Bože wotkazanje jako srědk k wodawanju hrěchow, swjećimy je

Dom na Wjelčanskej 5 w Budyšinje, w kotrymž ma swobodna bratrowska wosada swój domicil
Foto: prywatne

jako wopomnjeće Chrystusoweho wopora. Njejsmy pak zasakli w swojim wuznaću a njeměnimy, zo smy jeničcy, kiž maja prawu wěru a wšo prawje mysla a činja. Moja wěra znajmjeńša je mje njesta přez čemne doły w mojim žiwjenju.

Što z tym měničće?

Sym wšěch swojich najbližich zhubit. Naju přenje džěco je po něšto dnjach zemrěło. 1989 mi mandželska zemrě a před něšto lětami zemrě mój syn w starobje 38 lět. Sam mam w zaštych lětach čezke chorosće znjesć. Běchu chwile, wosebje při smjerći mandželskeje a syna, zo sym dwělował a njeprězjedny byt z Bohom. Přez modlitwu, přez wědome rěčenje z Bohom, sym móhl swoju bół wotedać. Sym so nuzował dale do wosady chodzić a tam swoju službu wukonjeć. To je mi wonkownu a nětko tež zaso nutrkownu krutosć spožćilo. Böh je mi dał sotru we wěrje za nowu mandželsku a wón je mi dał zmužitósć, so tež dale jemu a jeho slowu dowěrjeć.

Džakuju so za rozmołwu.

Prašala so T. Malinkowa

Łazowska cyrkej a jeje stawizny

Štóz so Łazej bliži, temu wona hnydom nadpadnje, naša cyrkej ze swojej štyrirózkatej wěžu a z nowej čerwjenej třechu. Jeje wonkowne njepokazuje wjace slědy poslednjeje wójny. Wot septembra 2007 smy w štyrmaće měsacach třechu a wonkowne saněrowali. Nutřka je so wjerch wobnowił a twarska statika do porjadka stajila. Najnowše spóznaća k stawiznam našeje cyrkwe pokazuja hinaši wobraz, hač mějachmy jón do lěta 2008.

Stawizny cyrkwe

W 12. abo 13. lětstotku steješe we Łazu hižo cyrkej. Wěmy to z cyrkwinskih aktow 17. lětstotka. 13.6.1637 wotpalichu so přez błysk cyrkej, farski dom, šula a skoro cyty Łaz. Tutón woheń zniči tež wšitke wopisma a knihi, kotrež bychy nam informacije wo starej cyrkwi a wo wjesce dawać móhli. W přichodnym lěće so cyrkej zaso zwuporjedža. Wona steješe na starym kěrchowje, někak tam, hdžež stoji džensa pomnik za padnjenych Prěnjeje swětoweje wójny.

W lěće 1750 so cyrkej sypry. 22. měrca 1751 položi so zakladny kamjeń za nowu cyrkej na džensnišim městnje. Wjeršk wěže dokončichu 2. junija 1752.

Woltar z klětku

Farar Hantuš da w lěće 1711 klětku do woltarja zatwarić. Wobrazy woltarja pokazuja spowědź, křižowanje, zrowastanjenje a donjebjesspěče Jezusa. Na wjeršku woltarja je Jezus jako Knjez swěta na zemskiej kuli z dobyčerskej chorhoju w ruce předstajeny. Na wobrazu křižowanja wuhladamy wosobu, kotraž je woltar a klětku darila. Wona kleči a dđerži keluch tak, zo popadnje z nim krej Jezusa.

Dupa

W lěće 1836 darištaj cyrkwinski patron a wosada Božemu domej nowe drjewjane křćenske blido. Džensniša dupa, přez dary

Wjeršk Łazowskeho woltarja pokaza Jezusa jako Knjeza swěta

zapačena, je z lěta 1886. Wona wobsteji ze šleskeho zornowca a ma serbske a němske napismo.

Empory

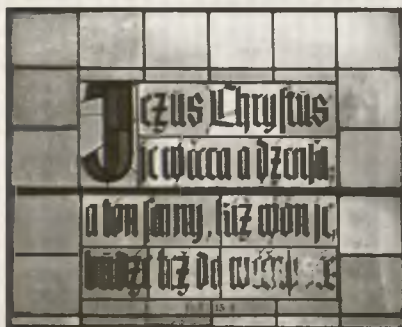
Naša cyrkej ma na kóždym boku empory w prěnjeje a druheje etaži. W lěće 1892 da Friedrich von Loebenstein empory z biblijskimi hronami w serbskej a němskej rěči pomolować. W ložach na kóždym boku sedžeše knjejestwo.

Wokna

W lěće 1900 darištaj baron von Loebenstein a jeho mandželska Marie wulke wokno na lěwej stronje woltarja. Prawe wokno je wosada zaplaćita.

Pišćece

Wo pišćelach zhonimy něšto přeni raz w lěće 1750 w starym Božim domje. Tehdy padaše wobmjek ze scěnow dele a tež na pišćece. 1846 běchu wone tak wopak hłosowane, zo je nchtó wjace trjebać nje-

Wokno ze serbskim hronom we Łazowskej cyrkwi Fota: J. Maćij (2), A. Kirschke

móžeše. Nowe pišćece, kotrež džensa hišće mamy, su z lěta 1871. Twariloj staj je Ladegast a Rühlmann z Köthena, šulerjej Gottfrieda Silbermanna. Wone płačachu tehdom 1735 tolerjow. Maja 18 registrow a 1242 pišćalkow. W lěće 1921 kupi so elektriska připrawa za wětřik. W Prěnjeje swětowej wójnje, w lěće 1917, dyrbyeše so 27 pišćalkow wotedać.

Zwony

W farskim archiwje namakachmy něšto wo našich zwonach, a to ze 17. lětstotka. 1637 so cyrkej paleše a z tym so tež zwony zničichu. Z jich materiala zlachu 1638 w Budyšinje wulki zwón. Mały je z lěta 1643. Wjele pozdžišo, w lěće 1680, zhotowichu srjedžny zwón.

1843 mějachu wšitke tři zwony tak sylne škody, zo zlachu z materiala starych zwonow nowe. 1917 dyrbjachu Łazowčenko wulki a srjedžny zwón za brónje wotedać.

Štyri lěta pozdžišo, 1921, dósta Łazowska cyrkej tři nowe zwony. Mały zwón z lěta 1843 dachu pozdžišo do Běleho Chołmca do kapoty tarnišeho kěrchowa. W januaru 1942 dyrbjachu Łazowčenko zaso srjedžny

Wobnowjeny Boží dom we Łazu

a wulki zwón za brónje wotedać. Dóstachu pisomnje, zo so zwonaj po wójnje zaplaćitej. Hakle 1949 stej dwaj noweje zwonaj z lateho železa a mały stary zwón wěrnych wosady zaso k modlenju wotali.

Twarske naprawy

1908 dyri błysk do cyrkwineje wěže. Při tym so třecha jara wobškodzi. 1927 dósta cyrkej nowy wobmjek. 1968 dyrbyeše so třecha znawa wuporjedzić. 1997 zatwari so nowe wolijowe tepjenje a cyrkej dósta nutřka deleka nowy wobmjek. W tutym zwisku so tež elektriska připrawa wobnowi. 1999 so wěža saněrowaše.

Njetopyrje

Smy wjeseli, zo mamy wot apryla hač do septembra stajnje hosći. Je to někak 150 njetopyrjow družiny Wulke myšace wucho, kotrež na našeje łubi młode maja. Tak je so našeje cyrkwi spožčila njetopyrjowa plaketa.

Wosada a duchownaj

Wosada je džensa němska. Dwurěčnosť hrónčkow na emporach swědči wo tym, zo běše wosada w zaštosći serbska. Handrij Zejler, kotryž běše w tutěj cyrkwi wot 1835 hač do smjerće z fararjom, stwori jako basnik hódny přinošk k serbskej literaturje. Z fararjom Jurjom Malinkom wobdželi so wosada w času nacionalsocializma na tehdomnišim cyrkwiskim wojoowanju. Rowaj Zejlerja a Malinka namakatej so za woltar-nišćom našeje cyrkwe.

Wotewrjena za wšěch

Samo w NDRskim času mějachmy w našeje cyrkwi kóžde lěto w septembru měrowe koncerty, kotrež je Jan Pawoł Nagel iniciěrował. Na swjatočnosći w oktobru lěta 1991 podpisaštaj tehdyšej ministerskej prezidentaj Braniborskeje a Sakskeje, knjezaj dr. Stolpe a prof. dr. Biedenkopf, w přitomnosći zwjazkoweje ministerki Merkel jako zastupjerki zwjazkoweho knježerstwa we Łazowskej cyrkwi zrěčenje wo založenju Załožby za serbski lud. **Günter Wjenk**

Serbske slědy w kraju bohotow

W našich farskich archiwach chowa so jara wjele historiskich materialijow. Do nich liču tež zwjazki tak mjenowaneje sakskeje cyrkwinskeje galerije, předewšěm te, kotrež z přenjeje pošajcy džewjatnateho lěstotka pochadžeja. Dokelž sym žiwy w regionje, kiž něhdy tež hišće do vogtlandskeho kraja slušese, je mje wězo zajimowało, što so tam wo słowjanskej zašłosći pisa. A teho je chětro wjele. Pozdžišo wudate „galerije“, te wot spočatka dwaceteho lěstotka, tule zašłosć zaprěwaja abo zatajeja abo nimaja ju naspomnjenja hódnu.

Tak čitamy w prologu vogtlandskeje cyrkwinskeje chroniki pod titulom „Das Voigtland / Terra Advocatorum“:

„... zu Anfange des sechsten Jahrhunderts ließ sich ein slavischer, aus Sarmatien eingewanderter Volksstamm, die Sorbenwenden, ... auch im Voigtlande nieder. Diese Sorbenwenden, auch Slaven, Sirben, Serben und Sorben genannt, beschäftigten sich mit Ackerbau, Viehzucht, Jagd und Fischfang und zeichneten sich durch Gastfreiheit, Redlichkeit und eine mäßige Lebensweise aus.“

Potom so pisa, zo su naši prjedownicy kraj do župow rozrjadowali, jedna wopřija dwaceći do triceći wsow. Zhonimy tež mjena župow – Dobenaw, Geraha, Wedu a Horla. Tola słowjanow měrniwe žiwjenje bu kažene:

„Burgen legten sie erst später an, als sie mit den Franken und Deutschen in langwierige Kriege verwickelt wurden, und umgaben sie mit Holz und Palisadenwerk. Zu Anfang des zehnten Jahrhunderts ward dieses Volk, von dem ein alter Schriftsteller sagt, daß man es seiner Sitten wegen sehr würde loben können, wenn es an Christum glaubte, vom Kaiser Heinrich dem Ersten unter deutsche Botmäßigkeit gebracht.“

Tři lěstotki traješe tute wojowanje a naposledk podležachu Serbja němskim knjezykam, kiž nětk zwjetša na městnje serbskich hrodzišćow natwarichu wulke, krute hrody. A kraj kejžor swojim wojakam rozdawaše a do hrodow začahnychu wot njeho postajeni bohotojo, advocati rěkani.

Za našich tudyšich słowjanskich prjedownikow běše nětk kónc ze swobodu, a z christianizaciju započa so zdobom germanizacija, a ta hišće lěstotki traješe. Tuž tež tuta stara „vogtlandska galerija“ pola jednotliwych wosadow a wsow na słowjanske korjenje dopomina. Pola wsy Plohn, džensa znate wočerstwjenišćo, čitamy, zo je to

„... ein sorbischer Anbau, dessen Begründung wahrscheinlich zwischen das 6te und 7te Jahrhundert fällt“.

Mjeno vogtlandskeho městačka Treuen, blisko awtodróhi do Bayersekeje, su něhdy spytali jako sydło druidow wuložec. Tola čile keltiscy měšnicy z dawnych pohanskich časow njeběchu so nihdy dotud zabudžili. W naspomnjenej chronice pak so naposledk tola wěrnosc pisa, zo je tute mjeno

„... vielmehr wendisch und bedeutet Waldheim, von dem Worte Drewe, das Holz“.

Jara zajimawe, ale kusk džiwnuške je, štož so wo wosadže Rodau, kotraž w NDR-skim času do kruće wobstrožowaneho hraničneho pasma w Plauenskim wokrjesu slušese, piše. Mjeno wsy wotwodžuje so

„... wahrscheinlich von roden, den Wald ausrotten und das Land urbar machen ..., weil die hiesige Gegend noch lange nach dem Anbaue der Umgegend durch die Sorben von Wäldern bedeckt gewesen ist und erst nach Einführung der deutschen Sprache bebauet sein mag. Zur Rechtfertigung dieser Behauptung dienen theils immer noch ansehnliche Waldstrecken gegen Abend, theils die geringen Überbleibsel von einem Gebäude, welches zur Gottesverehrung diente.“

A kotremu bohu drje je so w tymle twarjenju služilo? Tež na to spyta tuta w juliju lěta 1843 wot tehdyšeho wosadneho fararja Johanna Adama Süßa spisana chronika wotmołwu dać:

„Die Sage berichtet, daß südwestlich von hier ein Tempel des Swant gestanden habe, an dessen Stelle nach der Einführung des Christenthums eine Wallfahrts-

kapelle trat. Ein ebener Weg, der dahin führte, war verraset und wurde vor einigen Jahren zu Feld aufgerissen. In dieser Waldgegend mögen wohl die Sorben ihren Schwant oder Swant noch lange verehrt haben, als sie ihm öffentlich längst schon nicht mehr dienen durften.“

Potom naspomni tamny duchowny hišće tule džiwnu wěc:

„Endlich stützt sich diese Behauptung auf eine andere Sage von sogenannten

Pohlad na hród a město Greiz

Holzweibchen, welche zwar verfolgt wurden, aber auf einem Stocke mit 3 Kreuzen ein Asyl fanden. Sie waren ursprünglich ohne Zweifel nichts Anderes, als sorbische Frauen, welche das Christenthum nicht annehmen wollten und sich deshalb in die Wälder flüchteten.“

Podobnje pisa „šulmišter“ Carl Hermonn Fischer hižo w lěće 1842 wo serbskim přibohu. Wón wučese we wsy, kotrejež mjeno je Schwand njedaloko Gutenfürsta:

„Der Ursprung seines Namens ... ließe sich aber vielleicht von dem Gotte Swantewith ..., welcher auch in hiesiger Gegend von den Sorben-Wenden verehrt worden sein soll, herleiten ...“

Dawno, dawno bu ze serbskich župow terra advocatorum, kraj bohotow, potajkim Vogtland. Jenož mjena wsow a městow a zdžela tež swójbne mjena swědča wo słowjanskej zašłosći regiona, štož pak lědma štó hišće na wědomje bjerje – chiba mój znaty, kiž so jako hobbyjowy historikar za to jara zajimuje. Wón je hižo z přednoškami spytał ludži na tutón fakt skedźbnić. Wón pak mi skoržeše, zo by sej wot wšelakich připošlucharjow bjezmała puki dóstał, jako jim rozkladže, zo su jich wsy a traš tež woni sami słowjanskeho, serbskeho pochada.

Haj wšak, to my znajemy, tež we Łužicy je dosć luda, kiž swoje korjenje radšo w Teutoburgskim lěsu pyta a nic něhdže pod Karpatami.

Hinc Šofta

Vogtlandska krajlna ze znotym most přez dolinu rěki Göltzsch

Foće: prywatnej

Powěšće

Budyšin. Kónc lońšeho lěta wudźe w Budyškim nakładnistwje Lusatia serbskeho nakładnika dr. Franka Stübnera kniha „Bautzens verschundene Kirchen“. Awtoraj Silke Kosbab a Kai Wenzel předstajitaj w njej kapałce swj. Jurja a swj. Marje na Budyškim hrodźe, klóstersku cyrkej franciskanow srjedź města, hospitalowu cyrkej K swjatemu Duchej při sprjewinym mosće, hospitalowu cyrkej Marje Madleny a Marty na Kamjentnej ha- sy a cyrkej swj. Mikławša na Mikławsku. Mnohe wobrazy, rysowanki a plany knihu wobohačeja.

Dešno. Lěto 2008 bě w stalětnych stawiznach Dešnjanskeje wosady přenje lěto, w kotrymž njebě ani jeničkeho cyrkwinskeho pohrjeba. Wšityc zemrěči buchu njecyrkwinsce pochowani. Zwjeselace pak je, zo mějachu we wosadze loni šěsć krčerćow.

Drježdźany. K 500lětnemu jubilejeje reformacije w lěće 2017 chce sakski stat „Lutherowy puć“ zarjadować. Tole zdželi srjedź januara sakska ministerka za wědomosć a wuměłstwo Eva-Maria Stange zjawnosći. „Lutherowy puć“ ma so zwjazac z wotpowědnymaj hižo wobstajacymaj pućomaj w Durinskej a Saksko-Anhaltskej. Wažne město na tutym puću budže město Torgau jako „dójka reformacije“. Tam chcedza wosebje předstajić přez reformaciju založenu tradiciju ewangelskeje cyrkwinskeje hudźby. Dalše stacije na tutym puću budu za reformaciju wažne města kaž Zwickau, Eilenburg a Lipsk.

Rakecy. Direktor křesćanskeje srjedźneje šule, kotraž ma so po možnosći lětsa w Rakecach

založić, budže znaty pedagogiski psychologa dr. Ralf Hickethier z Lipska. Rakečanski farar Kecke je jeho za tutón nadawk zdobył a dr. Hickethier je hižo pedagogiski koncept za šulu wudželał. Direktor budže sam tež jako wučer skutkować a němčinu podawać. Dr. Hickethier je so 1951 w Braniborje při Haboli narodził. Wón studowaše wučerstwo, promowowaše a skutkowaše mjez druhim jako docent na Pedagogiskej wysokej šuli w Lipsku. Šěrokej zjawnosći je znaty přez swoju tydžensku kolumnu wo kubljanju džěči w „Sächsische Zeitung“.

Łaz. Spěchowanske towarstwo Doma Zejlerja a Smolerja bě 23. februara prosyło na serbski wječor ze sup. Janom Malinkom. Z mnohimi historiskimi wobrazami přednošowaše referent nimale 60 přisposlušarjam wo stawiznach swjobje něhdyšeho Łazowskeho fararja Jurja Malinka. Přednošk wotmě so zdžela w serbskej, hłownje pak w němskej rěči.

Budyšin. Sobotu, 24. januara, wotmě so w Mnišej bašce při Michalskej farje zhromadźizna Serbskeho wosadneho zwjazka. Superintendent Malink poda přehlad wo džěle w zašłym lěće. Hospodarski plan wosadneho zwjazka na lěto 2009 so schwali. Po smjercu dotalnego městopředsydy wosadneho zwjazka dr. Gerharda Herrmanna z Rakec wuzwoli so jako nowy městopředsyda Mato Krygar z Wuježka pod Čornobohom. Nadrobnišu rozprawu wo zhromadźiznje wozjewimy w přichodnym čisle.

Drježdźany. Wjac hač 7 mio. ludźi je w přerich třoch lětach po zakončenju jeje nowatwara Cyrkej Našeje knjenje w Drježdźanach wopytało. Jedin z přichodnych wjerškow budže wopyt južnoafriškeho arcybiskopa Desmond Tutu lětsa w septembru.

Dary

W decembru je so darilo za Serbske ewangelske towarstwo a za Pomhaj Bóh 1 000 eurow, za Pomhaj Bóh 200 eurow, dwójce 100 eurow, 30 eurow a 20 eurow, za džěto z džěćimi dwójce 50 eurow a 30 eurow. Bóh žohnuj dary a darićelow.

Spominamy

Před 200 lětami, 25. februara 1809, zemrě w Móldej pola Choćeбуza farar **Friedrich Theodor Lademann**. Wón bě Němc, narodženy wokoło lěta 1732 jako syn duchowneho w Sternbergu. Teologiju studowaše w Halle. Drje tam w Frankkowskej wustawach zhoni wo duchownej nuzy w Serbach a rozsudži so za službu w Delnjeju žužicy. 1754 sta so z wučerjom na gymnaziju w Choćeбуzu, 1756 z fararjom w Móldej. Tutej serbsko-němskej wosadze před wrotami Choćeбуza služeše wjac hač po lětotka, hakle lěto do smjercu poda so 1808 na wuměnk. 1791 da farar Lademann modlersku knihu w delnjoserbskej rěči čisćec. 1798 a 1799 wuda němskej spisaj k cyrkwiskim stawiznam Choćeбуza a wokoliny. W nimaj

podawa wažne informacije k cyrkwiskim a kulturnym stawiznam Serbow Choćebuskich kónčin a skorži tež na potłóčowanske naprawy Bjedricha Wylema I. přeciwo Serbam w přenjeje pošojcy 18. lětotka. Farar Lademann słuša k tej nic njesnadnej ličbje Němcow, kiž su z křesćanskeje lubosće serbsčinu nawuknyli, čas žiwjenja Serbam služili a ze swojim skutkowanjom serbstwo spěchowali. Ličba tajkich „němskich Serbow“ je w našich stawiznach doč wulka a jich wuznam za pismowstwo a cyle kulturne wuwice Serbow w našim stawiznopisu hišće nic doč hódnočeny a připóznaty. T.M.

Přeprašujemy

W februaru wysyła so ewangelske Slowo k dnjej w serbskim rozhłosu.

- 01.02. poslednja njeđzela po Třoch kralach**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michalskej z kemšemi za džěć (sup. Malink)
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 15.02. Sexagesimae**
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar dr. Buliš)
- 16.02. pónđzela**
09.30 kublanski džen w Budyšinje na Michalskej farje
- 22.02. Estomihi**
14.30 wosadne popołdnje w Slepom (sup. Malink)
- 01.03. Invokavit**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michalskej z kemšemi za džěć (sup. Malink)
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 09.03. pónđzela**
15.00 wosadne popołdnje w Malešecach (sup. Malink)

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawačelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puć/Privateg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorja: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 0 35 91/60 07 11, e-mail: PomhajBöh@gmx.de)
Čiřć: MAXROI Graphics GmbH, Zhorjela
Postwertribsnummer: F 13145
Zhatawjenje a rozdžerjenje: Ludowe nakładnistwo Damowina, Tuchmacherstr. 27, 02625 Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza mjesačne. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dostawa lětnje přiražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.
Lětny abonement plaći 8 eurow.